

Innlandet-Dalarna
Samarbete-Gränskommité

Kompetensförsörjning

Kunskapsöversikt

Innlandet – Dalarna- Värmland

Innhold

1.0	Rapporter och statistik	2
	Innlandet	2
	Värmland	3
	Dalarna	5
2.0	Pågående projekt i gränsregionen	5
	Innlandet	5
	Värmland	5
	Dalarna	6

1.0 Rapporter og statistikk

Innlandet

Kompetanseplassutvalgets utredning, 2011: Vekst i kompetansearbeidsplasser i hele landet.

<https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3045-2011-02-03>

Demografiutvalget, NOU 2020:15 Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2020-15/id2788079/>

NHOs kompetansebarometer 2020. En kartlegging av NHOs medlemsbedrifters og øvrige norske bedrifters kompetansebehov i 2020

<https://www.nho.no/siteassets/publikasjoner/kompetansebarometeret/kompetansebarometeret-2020.pdf>

NAVs bedriftsundersøkelse, maj 2021: Fortsatt høy mangel på arbeidskraft

<https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kunnskap/analyser-fra-nav/nyheter/navs-bedriftsundersokelse-2021-fortsatt-hoy-mangel-pa-arbeidskraft>

Næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn, NOU 2020:12:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2020-12/id2776843/?ch=2>

Analysene i denne utredningen tyder imidlertid på at en av de viktigste drivkreftene for sentraliseringen av befolkningen de siste tiårene er det demografiske utgangspunktet. I tillegg til fødselsunderskudd har det vært omfattende utflytting fra distriktskommunene til sentrale strøk. Utvalget peker på at hvis vi vil endre unges bostedspreferanser, må vi forstå hvorfor de handler som de gjør. Dette krever grunnleggende kunnskap om deres verdier, holdninger, interesser og motiver. Utvalgets analyser viser at med en fortsettelse av den politikken og næringsutviklingen som har vært gjeldende de siste tiårene, vil befolkningsnedgangen antagelig bli større enn Statistisk sentralbyrås framskrivninger fra 2020.

Framskrivninger viser at arbeidsplassutviklingen framover antagelig vil være sterkest i tjenestenæringene som har sitt tyngdepunkt i sentrale områder. Mange av de ressursbaserte næringene som dominerer i distriktene, vil fortsette å øke produksjonen, men den sterke produktivitetsveksten i disse næringene bidrar i liten grad til sysselsettingsvekst. Hvis det ikke gjøres en betydelig innsats, vil dette antageligvis bidra til en fortsatt sentralisering av økonomisk aktivitet og bosettingsmønster i Norge.

Utdanningssystemet spiller en sentral rolle ved valg av bosted og dermed også for tilgangen til fremtidig arbeidskraft for næringslivet i en region. Et godt og attraktivt studietilbud kan også ha stor betydning for tilflytting. Studier har vist at rundt 70 prosent blir værende i regionen der de har gjennomført studiene. Av studenter som i tillegg er født i samme region, blir hele 80 prosent værende.

Selv i de kommunene som framstår som mest attraktive, er det vanskelig å peke på fellestrekk som bidrar til vekst i næringslivet. Likevel er det noen generelle forhold i de mest attraktive kommunene som tilsynelatende bidrar til vekst. Utvalget har blant annet valgt å trekke fram samspillet mellom kommunene, næringsliv, offentlige virkemidler og frivillig sektor, innsats over tid, høy grad av tillit mellom kommunen og øvrige samfunnsaktører, satsing på de sterkeste næringene i kommunen og effektiv saksbehandling, særlig innenfor arealplanlegging, byggesak og innkjøp.

<https://www.innlandsstatistikk.no/nyheter/trender-innen-arbeid-og-velferd.31009.aspx>

Trender (NAV Innlandet):

- 1) Raskere omstillingstakt i arbeidslivet: Det blir neppe mangel på jobber om noen år, men økt risiko for at enkelte grupper blir stående varig utenfor arbeidsmarkedet
- 2) Sterkere aldring og sentralisering: I mindre sentrale strøk er det ventet befolkningsnedgang og sterk aldring som kan gi mangel på kvalifisert arbeidskraft.
- 3) Digitalisering gir nye forventninger og muligheter for NAV

Innlandet fylke skiller ut ved å være det eneste fylket med flere døde enn fødte de siste årene. Hos oss har selv de mest sentrale kommunene fødselsunderskudd.

Innlandet er blant fylkene med lavest forventet levealder. Innlandet har hatt en svakere økning i forventet levealder enn for eksempel Oslo de siste 30 årene. Livsstilssykdommer som hjerte- og karsykdommer, kreft, kroniske lungesykdommer og diabetes, er de viktigste årsakene til tapte leveår i befolkningen i Innlandet.

Utdanningsnivået blant den voksne befolkningen i Innlandet er lavere enn nasjonalt. Som i landet for øvrig, er utdanningsnivået i Innlandet økende.

De største næringene i Innlandet målt i antall bedrifter er jordbruk, skogbruk og fiske. Deretter kommer bygge- og anleggsvirksomheter og varehandel. 68 % av alle bedriftene i Innlandet er små foretak uten ansatte

En av fire jobber innen helse- og sosialtjenester. 5% Jord- skogsbruk og fiske. Blant ansatte i alderen 15–24 år, er det flest som jobber i overnattings- og serveringsvirksomheter og i varehandel

Om www.microdata.no

Microdata.no er utviklet for å gi umiddelbar, søknadsfri og online tilgang til skarpe, detaljerte registerdata til statistikk, forskning og analyse.

Värmland

Region Värmland: **Kartläggning av kompetensförsörjningen 2020:**

<https://www.regionvarmland.se/regionvarmland/utveckling-tillvaxt/kompetensforsorjning/kartlaggning-av-kompetensforsorjningen-2020>

Nordregios rapport om covid-19 effekter på den gränsregionala arbetsmarknaden, 2020

<https://regionvarmland.se/download/18.66b7f1a17e71cd8b1911d9f/1643105410894/Rapport%20Covid19%20i%20Gra%CC%88nslandet.pdf>

Slutsatser:

- Tala högt om den gemensamma arbetsmarknaden. En förståelse för detta måste skapas på högre förvaltningsnivå, både regionalt och nationellt.
- Öka medvetenheten om samverkansplattformar som krisberedskap. Använd erfarenheterna från Covid-19 som grund för framtida gränsöverskridande krisberedskap. Pandemin kommer inte att vara den sista krisen.
- Skapa gemensamma mål för framtiden efter pandemin, med hänvisning till vad som fungerade och inte fungerade under pandemin på lokal nivå, och kring hur man vill samarbeta när en kris kommer.
- Designa gemensamma strategiska men långsiktiga projekt. Projekt med långsiktiga mål bör stärka det gränsöverskridande regionala samarbetet.
- Prioritera kreativa processer mellan lokala aktörer. Se till att kreativa processer kring gränsöverskridande samarbete prioriteras högre.
- Vårda och sälj in det interregionala samarbetet. Det är ingen självklarhet

Region Värmland: Gränslösa möjligheter: Statistik och röster om hur mycket Sverige och Norge betyder för varandra, 2022.

<https://regionvarmland.se/download/18.66b7f1a17e71cd8b19119c3/1643099284064/Rapport%20Gr%C3%A4nsl%C3%B6sa%20m%C3%B6jligheter.pdf>

Svenska företag exporterade 2019 varor och tjänster till Norge för motsvarande 221 miljarder kronor. Norska företag exporterade varor och tjänster till Sverige för motsvarande 204 miljarder samma år. Värdeutvecklingen har varit särskilt stor inom tjänsteexporten mellan våra länder de senaste åren.

2019 fanns nära 2 300 svenskägda företag i Norge. Det betyder att vart tredje utlandsägt företag i Norge var svenskt. Dessa företag var arbetsplats för 77 391 personer. I Sverige fanns samtidigt nästan 3 000 norskägda företag, vilket motsvarar en femtedel av totala antalet utlandsägda företag. 80 463 personer hade sin arbetsplats på ett norskägt företag i Sverige.

Norska besökare är den största gruppen utländska gäster i Sverige med cirka 3,5 miljoner kommersiella gästnätter (2019); nästan varannan utländsk besökare. Svenskar var samma år Norges näst viktigaste grupp av utländska besökare med cirka 1,1 miljoner kommersiella gästnätter.

Den norska gränshandeln i Sverige var glödhet före pandemin. Den norska konsumtionen i svensk detaljhandel för 2019 har av HUI Research uppskattats till nästan 28 miljarder; en ökning jämfört med 2017 då den faktiska norska konsumtionen i detaljhandeln var 25,6 miljarder kronor. Värdena inom besöksnäringen och gränshandeln uttraderades under pandemin när gränsen mellan länderna var stängd

Under 2004 var det 13 200 personer som arbetspendlade från Sverige till Norge. Fram till 2009 ökade antalet arbetspendlare kraftigt för att sedan minska något de efterföljande två åren. Mellan 2013 och 2014 var arbetspendlingen till Norge på en högre nivå än både innan och efter. Sedan 2015 har dock antalet personer som arbetspendlar från Sverige till Norge minskat relativt stort. Sett över hela perioden 2004 till 2017 rör det sig om en ökning på 32 procent, men sedan 2013 har arbetspendlingen till Norge halverats. I jämförelse med riket har antalet gränspendlare i Värmland alltså ökat mer över perioden.

Dalarna

Nationella folkhälsoenkäten 2021: Dalarna, kommunvis:

<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjojOWY4YWJiYmQtOTIiNy00NGRILTkWZjMtYjIwNjFjMWI2NmZMwliwidCl6ljRhZTg5ZmEzLWFKYjktNGY5OS1iOGQ4LTQ0Mzc3ZDQ0ZWE4YSIsImMiOjh9>

Region Dalarna: **Dalabarometern 2016:** Undersökning av utbildningsattityder av niondeklassare i Dalarna.

<https://www.regiondalarna.se/contentassets/62ba5009b6ee4850ac24d26c42b3674e/dalabarometern-2016.pdf>

Databas Region Dalarna:

Region Dalarna har tillgång till en hel del intressanta data och kan bistå med uttag till vårt projekt. Det handlar om data på högupplöst aggregerad nivå (rutnät eller grunnkrets) över variabler som är relevanta för projektet till exempel, sysselsättning per sektor/yrke, utbildningsnivå, ålder. Region Dalarna har även högupplöst data över riktad pendling i tidsserier, vilket är väldigt intressant eftersom det möjliggör analyser av hur upptagningsområdena för arbetskraft har förändrats över tid i kommunerna kring den svensk-norska gränsen.

2.0 Pågående projekt i gränsregionen

Innlandet

www.Biovalley.no är en klustersatning i Innlandet för att följa upp bioekonomistrategin och omsätter ord till handling. Högteknologibransch med få att rekrytera. Ju nyare en produktion är desto fler måste hämtas utifrån (Sverige, Oslo, Trondheim). Intresserad av statistik för hela Innlandet och delad på arbetsmarknadsregioner: Yrkesstatistik + fördelad per ålder. Hur ser mobiliteten ut.

Verksamhetsledare: eivind.merok@innlandetfylke.no

Kompetensepiloter:

Små bedrifter i Midt- og Nord-Gudbrandsdal, Kongsvinger- og Fjellregionen skal få tilbud om å øke kompetansen gjennom ordningen Kompetansepiloter. I kompetansepilotprosjektet har Innlandet valgt å satse på bedrifter innenfor treindustrien. Det inkluderer alt fra skogdrift til ferdige hus.

I prosjektene skal det kartlegges hvilke behov små bedrifter i disse distriktene har for kompetanseutviklende tiltak. Deretter blir de koblet på relevante etter- og videreutdanningstilbud. Dette kan for eksempel være tilbud på videregående skole, Fagskolen Innlandet eller Høgskolen i Innlandet. Prosjektet startar under 2022.

Värmland

React-projekt. <https://varmlandsprojektparaply.se/projekt/varmland-react/>

I projektet "React EU: Värmland ReAct" samverkar nio kommuner i Värmland (Eda, Forshaga, Hagfors, Karlstad, Munkfors, Storfors, Säffle, Torsby och Årjäng). Projektet finansieras av Europeiska socialfonden (ESF) och har beviljats ca 14 miljoner. Målgruppen är kvinnor och män som har blivit arbetslösa under pandemin med fokus på åldrarna 16 – 20 år (unga i kommunernas aktivitetsansvar, KAA). Fokus på att tillsammans med företagen skapar instegsjobb för ungdomar utan

gymnasieutbildning («hemmasittare»). Projektet pågår till april 2023.

Koordinator: jennie.froling@karlstad.se

Projektet kartlägger behovet hos företagen, vilka mjuka kompetenser som behövs och viljan hos företagen att ta emot en praktikant.

Kontaktperson för kartlägningsarbetet är: Susanne.Forsberg@foretagarna.se

Utvecklingskontor i västra Värmland

<https://www.arvika.se/kommunochpolitik/internationelltarbete/aktuelltprojekt/utvecklingskontorivastravarmland.4.799fa64417a1fa3dd364c312.html>

Drivs av Arvika, Eda, Årjäng och Torsby kommuner: Driver två projekt: Det ena projektet pågår fram till den 31 december 2022 med fokus på invånare i gränskommunerna som i en omställning kan komma behöva kompetensutveckling. Det andra projektet pågår till den 31 oktober 2023 och omsluter 12 miljoner kr. Projektet finansieras av EU, Region Värmland och de fyra kommunerna. Projektet har ett fokus på små och medelstora företag samt platsutveckling i gränskommunerna. Den preliminära analysen är att det finns arbetskraftbrist och man fokusera på insatser för att attrahera arbetskraft.

Verksamhetsledare: Bjorn.Arvidsson@aanc.se

Kompetenseinventering ARKO:

Høgskolesenteret i Kongsvinger samarbeitar med Høgskolen i Innlandet og Karlstad Universitet for en kartlegging av aktører og kompetansebehov, for senere å tegne et mulighetsbilde som grunnlag for å utvikle tilbud og prosjekter med felles interesser i hele ARKO.

Uppdragsgivare Gränskommitté ARKO: anne.huse@innlandetfylke.no

Dalarna

Kompetensprojektet SITE: Inom SITE projektet håller man på att sammanställa kompetensbehovet i kommunerna Malung-Sälen, Älvdalen, Trysil och Engerdal. Oklart hur långt man har kommit i detta arbete.

Projektledare kompetens: Bjorn.Olsen@trysil.kommune.no